

Telegraful Român

Organ național-bisericesc.

Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna

Apare zilnic

Abonamentul:

Un an 2000 Lei. — Șase luni 1000 Lei. — Trei luni 600 Lei. — O lună 200 Lei — Pentru bănci, autorități și străinătate un an 5000 Lei. — Pentru America 3 Dolari. Abonament de sprijin 5000 Lei

Articole și corespondențe

se adresează REDACȚIEI Telegraful Român Sibiu strada Mitropoliei Nr. 45. — Articole nepublicate nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate se refuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 10 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător

Abonamentele și inserțiunile

se adresează ADMINISTRĂȚIEI ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Eufemismele războiului

Războiul modern, cu uriașele sale trebuințe, reclamă încordarea extremă a tuturor forțelor sufletești și trupești ale națiunilor înclinate în luptă. Acest războiu — tocmai fiindcă este total — nu se mulțumește cu eroismul ostașilor de pe front, ci pretinde opinteli similare și din partea populației civile din dosul frontului. Cetățenii din interiorul țărilor — deci din afară de frontul propriu zis — sunt civili numai prin îmbrăcăminte. Incolo, ei încă sunt ostași, supuși privațiunilor de tot felul și primejdiilor inerente războiului global.

Biruința e în funcție în primul rând de superioritatea armelor și de iscusința celor ce le mănuesc. Armele se pregătesc în uzine, după planul inginerilor. Aceștia își bat capul ziua și noaptea pentru a pune la contribuție toate achizițiile științei — să poată pune la îndemână luptătorilor cele mai perfecționate arme. De aci uluitorul progres al tehnicii în epocile războaielor moderne.

Dar actualul războiu a stârnit un simțitor progres și în domeniul limbii. Paralel cu invențiile tehnicii s'au ivit și termenii noi, expresiile pe care în zadar le-ai fi căutat în limbajul de până acum.

În general aliații s'au mulțumit cu invențiile din prima categorie, făurindu-și cele mai desăvârșite arme, motorizându-și aproape integral forțele combatante. Nemții, dimpotrivă, vrând să fie și de astădată „über alles” au făcut eforturi aproape fără precedent întru iscodirea cuvintelor și expresiilor nouă, menite să îmbogățească graiul militaresc și să-i împrumute acestuia culoare și vioiciune. S'au dovedit îndeosebi mari meșteri în iscodirea eufemismelor, în aflarea terminilor și locuțiunilor menite să domolească efectul realităților neplăcute.

Așa, de-o pildă, când se retrag nemții spun că „se repliază”; când sunt puși de-a-dreptul pe fugă, spun că „se desprind de inamic” (firește, așa ca acesta nici să nu observe!); când frontul le-a fost spart în mai multe locuri, spun că el a devenit „elastic”, iar când sunt amenințați cu o învăluire de proporții mai mari și sunt siliți să se „replieze” pe o lățime impresionantă a frontului, spun că intenționat și după un plan mai înainte stabilit „au scurtat frontul”, „ocupând poziții nouă” mai favorabile decât cele deținute până atunci. Astfel, în graiul unor asemenea eufemisme, o categorică înfrângere devine o mare „victorie defensivă”, de care concetățenii din dosul frontului trebuie să se bucure cu atât mai mult, cu cât prin ea „i s'au pricinuit inamicului pieraderi din cale afară de grele”.

Numai cât cu asemenea „desprinderi de inamic”, „replieri”, „scurtări de front” și „victorii defensive”, nemții au ajuns din Egipt în șesul Lombardiei, dela Stalingrad la granița Prusiei orientale, dela Marsilia în apropierea Pădurii Negre și dela Cherbourg la Aachen. Și dacă războiul va merge tot așa — și după toate probabilitățile așa va merge, — Aliații vor ajunge nu peste mult la Berlin, dând puțință să anunțe cea mai strălucită „biruință defensivă” obținută prin „scurtarea frontului” până la desființarea lui.

Dar atunci niciun eufemism nu va mai folosi la nimic, fiindcă atunci totul va fi „kaput”.

R. B.

Bombardări puternice

Geneva — Frică și groază au cuprins capitala Ungariei în urma deselor bombardări aeriene din-

spre apus, anglo-americane, dela aerodromurile Italiei, și dinspre răsărit, din Ucraina, de unde își iau sborul avioanele rusești. În ultimele 24 de ore s'a aruncat asupra Budapestei 250.000 de kg. material explosibil, care a provocat incendii uriașe.

În ritm accelerat

Știrile cari sosesc de pe teatrele de luptă, arată lămurit că faza inițială a campaniei pentru desrobirea Ardealului de Nord a fost depășită.

Operațiile de orânduire în dispozitive de luptă a trupelor române și sovietice fiind terminate, s'a trecut la războiul de mișcare.

Roadele lui sunt pe zi ce trece tot mai vizibile. Fortărețele, organizate de trupele germano-maghiare în diferite puncte strategice ale Transilvaniei, cad una după alta.

Ieri, orașul **Târgu-Murăș** a fost cucerit de bravii noștri vânători de munte.

În țara Crișurilor, **Oradia Mare** a fost luată cu asalt de trupele româno-ruse.

În Banat, a căzut importantul centru industrial **Anina**.

Trăim zile mari: Ardealul se reîntoarce „acasă”, iar sbirii lui de veacuri sunt strâmtorați din toate părțile.

Școlile Normale

își încep cursurile

București 29 — Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor face cunoscut că școlile normale de băieți și fete, care n'au suferit avarii din cauza bombardamentelor, sunt obligate să înceapă cursurile la 1 Noemvrie. În ce privește școlile normale care au suferit avarii, Ministerul va stabili dela caz la caz data începerii cursurilor.

Administrarea Germaniei după războiu

Londra 29 — Cercurile politice și ziaristice din Londra urmăresc cu atențiune lucrările consultative pentru afacerile europene de după războiu. Se spune că s'ar fi stabilit regimul ce se va aplica Germaniei după terminarea războiului.

Puterea supremă în Reich va fi exercitată de un consiliu format din cei 3 comandanți supremi ai armatelor aliate. O comisie interaliată va aplica deciziunile consiliului.

Berlinul va fi ocupat în comun de cele trei armate.

Dela Universitate

O delegație de studenți dela Universitatea Ardealului ni-a adus spre publicare o moțiune prin care iau apărarea dlui rector Iuliu Hațeganu împotriva unui atac la adresa Dsale apărut în ziarul „Curierul” din Capitală.

Până să publicăm această „moțiune”, am văzut-o publicată în ziarul „România Nouă” dela 29 Septembrie, împreună cu un „comunicat” al blocului național-democrat al studenților care contestă celor ce-au formulat moțiunea dreptul de-a vorbi în numele studențimii.

Tot în acelaș număr al ziarului „România Nouă” e publicată o scrisoare a dlui rector Dr. Iuliu Hațeganu, trimisă ziarului „Curierul”, în care Domnia Sa spulberă acuzațiile ce i s'au adus.

Noi n'avem nici o dorință de-a ne amesteca în chestiunile interne ale Universității.

Vorbind cu sinceritate și cu onestitate atâta putem spune din ceea ce cunoaștem din manifestările publice ale dlui Rector Iuliu Hațeganu, că Domnia Sa a grăit totdeauna pe față împotriva nedreptății dela Viena și a înviorat rezistența sufletească împotriva ei.

Invățătura zilei

Noi iubim pe Dumnezeu, fiindcă
El ne-a iubit mai întâi.

I Ioan 4, 19.

CALENDAR CREȘTIN

Biserica ortodoxă prăznuiește:

Sâmbătă 30 Sept. — M. Grigorie
Duminică 1 Oct. — Ap. Anania

Preoți cu crucea'n frunte

AUREL NISTOR

Il cunosc de mult, dar abia după ce am citit cartea Păr. Dr. Seb. Stanca despre „Contribuția preoților români din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului”. [Cluj 1925], mi-am dat seama că până acum l-am cunoscut numai „în parte” — cum zice Scriptura.

Zelul apostolesc pe care l-a dovedit ca paroh și protopop în regiunea secuizată, campania de primenire duhovnicească pe care a adus-o — cu rezultate de cari se veselesc ingerii — în protopopiatul Avrig, unde fusese rânduit înainte dător după arbitrajul dela Viena, trezvia sa pastorală la Brașov, unde oștenește acum, toate — toate mi s'au lămurit pe deplin când am citit amara poveste a acestui preot plin de dar și de adevăr.

Zi de Sântămărie la Arpăd, anul Domnului 1916. România intrase în război. Vestea stărnise un freamăt înălțător în tot Ardealul — și-un val de arestări...

Părintele Aurel la Biserica. Afară, îl așteptau doi jandarmi. L-au ridicat și transportat de-a-dreptul la Feldioara, fără să-i îngăduiască a-și mai lua bun rămas dela familie. În gara Homorod, a fost dat jos și bătut cu patul puștii până ce i-au sfărmat brațul drept. Urcat la loc, altă bătaie: pumni, palme peste obraz și peste cap, și sudălmii grosolane. La Mediaș, insulte și scuipări din partea mulțimii de pe uliți. La Cluj, legat cu lanțuri de bătrânul Nae Băncilă din Bran. „Politiail simțea o bucurie diabolică să-mi strângă mâna zdrobită în lanțul pe care îl răsucia ca să taie tot mai adânc în carnea vie”, — mărturisește Părintele Aurel (la Stanca: o. c. p. 105).

La Șoproș, a stat întemnițat până în 28 Iulie 1918. Întors acasă, i s'a fixat un regim de domiciliu forțat.

Astăzi, calea întoarcerii sale în săcuime este deschisă. Sunt atâtea răni pe care părintele Aurel va ști să le lecuiască.

GRIG

FARMACILE DE SERVICIU

Vineri 29 Sept. Guido Fabritius Piața Mică 27

Voluntarii Ardealului

În fiecare săptămână, ne anunță ziarul „Ardealul”, în Nrul său mai nou, pleacă dela redacția acestui ziar două, trei, detașamente spre Ardeal. Tineri premilitari, mobilizați pe loc, ba chiar și mutilați de război, se ofer să plece la luptă. Cei mai mulți sânt oameni modești, lucrători, țărani ardeleni, stabiliți recent în București. În însuflețirea lor își lasă serviciile, familiile, gândindu-se la un singur lucru: *că țara are nevoie de brațele lor.*

Între cererile intrate, pentru a fi înscrși ca voluntari, se găsesc și rugări dela preoți, cari doresc să fie încadrați într'un batalion de voluntari, fie ca simpli luptători, fie în calitate de confesori voluntari.

Marele expozeu al dlui Churchill în Camera Comunelor

Londra 29 — Dl Churchill a făcut ieri în Camera Comunelor o vastă expunere asupra mersului războiului și asupra situației politice actuale.

În ultimele 7 săptămâni s'au petrecut schimbări decisive pe teatrul de război.

Franța e întreagă eliberată, Belgia la fel, centrul Olandei deasemenea. Toate acestea în urma bătăliei de faimă mondială din Normandia, cea mai mare din acest război. Germanii au pierdut pe frontul din Vest ca la un milion de oameni, Englezii 90 mii, Americanii 140 mii.

Dl Churchill a adus apoi un omagiu armatei rusești, care a dus greul războiului terestru.

La situația politică a vorbit pe rând de țările cari s'au descătușat din ghiarele alianței germane.

Cu privire la sfârșitul războiului, premierul britanic a spus că nu vrea să facă profeții. Dar, față de părerile multora că războiul se va termina încă în anul acesta, Domnia Sa a spus că în cel privește nu poate garanta că nu va mai ținea și câteva luni din anul viitor.

Apelul fruntașilor unguri din România

București 29 — Fruntașii unguri din România roagă insistent guvernul maghiar să nu aplice restricțiuni față de fruntașii intelectuali și țărani din Ardealul de Nord. Iar dacă asemenea restricțiuni s'au dispus, să fie suspendate. În special roagă să fie cruțate femeile și fețele bisericesti și să ferească populația românească de orice atrocități. Căci toate acestea pot avea urmări nu numai pentru Ungurii de pe teritoriul românesc, ci și pentru cei din Ardealul de Nord.

Incercare tardivă

Conducători ai partidelor democratice maghiare, *emigrați* sau refugiați, în Elveția și Anglia, au avut o consfătuire comună și au hotărât să urmeze exemplul dat de România și să ceară aliaților încheierea unui armistițiu. Refugiații maghiari așteaptă pe semne ca alte puteri să răstoarne regimul lui Horthy; iar dâșii, din străinătate, să se înapoieze acasă, la lucrul gata, și să preia apoi conducerea țării după prăbușirea lui Horthy... Comodă gândire!

Cercurile diplomatice ale aliaților consideră această inițiativă a unguirilor cu totul tardivă.

Comisar al guvernului

Dl Ilie Lazăr, luptătorul ardelean, este numit comisar al guvernului pe lângă armatele ce luptă pentru desrobirea Ardealului de nord. Dl Ilie Lazăr are misiunea de a lua primele măsuri de organizare în orașele eliberate și a raporta guvernului de situația aflată în fiecare județ al ținutului.

Năvalnic pornesc la luptă și Grecii

Londra 28 — Trupele grecești din Tracia au eliberat orașele Seres, Xanti, Cavala și Drama. Aproape toată Tracia se află astfel în mâna Grecilor.

Germanii evacuează insula Lemnos.

De altă parte, o mare porțiune din Macedonia, aproape tot Epirul și Peloponezul sunt libere. Nemților rămânându-le numai partea răsăriteană a Greciei continentale, o fâșie dealungul liniei Atena-Salonic.

SITUAȚIA FRONTURILOR

Marele Stat Major al Armatei Române a dat următorul comunicat asupra operațiunilor din ziua de 28 Septembrie:

După două săptămâni de lupte grele, trupele armatei a patra române au atins și depășit Mureșul pe un front larg. Orașul Târgu-Mureș a fost cucerit de vânătorii noștri de munte.

Pe Crișul Negru, trupele române și rusești au cucerit Oradea. Mai la Vest, puternice forțe româno-ruse și-au continuat înaintarea spre Tisa pe un front larg, după ce au înfrânt contra atacurile inamice.

În Sud-Vest, localitatea Anina a fost cucerită.

Frontul din Răsărit

Moscova 28 — Luptele mai grele din Slovacia se dau actualmente tot în partea apuseană, anume pe valea râului Turocz. Regiunile Handlova și Sf. Martin au fost complet curățite.

În operațiile de trecere peste Carpații păduroși, trupele ruse au ocupat vre-o 30 localități în jurul orașului de frontieră Turka.

Frontul din Balcani

Londra 28 — Cartierul general al armatei de eliberare iugoslave comunică:

În Slovacia a fost ocupat orașul Slatina, iar detașamente înaintate au atins malurile Dravei și cu aceasta sunt pe frontiera nordică a Jugoslaviei.

În Timoc a fost cucerit orașul Cucevo, situat pe râul Pec la vre-o 25 km. Sud de localitatea dunăreană Moldova nouă din Banat.

Trupele rusești pe teritoriul iugoslav

Moscova, 28 (Tass.) Agenția „Tass” transmite din Moscova că în urma unei cereri către Mareșalul Tito a comandamentului armatei rusești din S. E. Europei de a permite trecerea armatei sovietice peste teritoriul iugoslav spre a putea combate mai cu efect pozițiile germane și ungare, Comandamentul militar iugoslav a dat răspuns favorabil. Trupele rusești nu vor întreprinde decât operații strict militare. Autoritățile administrative iugoslave vor prelua conducerea teritorială imediat după ce trupele rusești vor elibera ținuturile dela Nord de Dunăre și de unde trupele rusești se vor retrage imediat ce misiunea lor va fi fost îndeplinită.

Complicitatea bulgarilor

Bulgaria care cere acum tratement de cobeligerantă împotriva Germaniei, va trebui să suporte încă multă vreme consecințele gravelor sale greșeli din trecut, când prin duplicitatea acțiunii ei a îngreunat foarte mult soarta Grecilor și Jugoslavilor, dând ajutor important Germanilor.

În Dalmația a fost ocupat orașul Petrovopolje.

În Muntenegru, după cucerirea capitalei Cetinje, operațiile continuă cu succes.

Frontul din Apus

Londra 29 — Pătrunderile efectuate de trupele aliate în Olanda au fost extinse. În regiunea dela Nord de Nijmegen s'au efectuat progrese dela Nord de Aachen și până la Luneville, vie activitate de patrulare. Pe coasta Canalului Mânecii, după ocuparea fortăreței dela Calais, aliații își continuă înaintarea, apropiindu-se de oraș.

Frontul din Italia

Londra 29 — În Italia, trupele aliate, formate din canadieni, au ocupat localitatea Belaria, la 12 km. Nord de Rimini. Aviația tactică a atacat vasele inamice din golful Genua și din Mare Adriatică.

Ultima oră

Londra 29 — Viitoarea întâlnire Churchill-Roosevelt-Stalin va avea loc în Decembrie a. c.

— Pentru a doua oară în ultimele 15 zile, germanii au instituit Starea de asediu în Danemarca.

— Unități de partizani au pătruns în BELGRAD.

— Fortăreața Calais a fost cucerită. Căderea orașului e iminentă.

București 20 - Pentru administrarea regiunilor ardeleni desrobite, va fi instituit un Înalt Comisar, cu rang și răspundere de ministru.